

Propostes per afavorir l'ús del català en l'entorn acadèmic

«És fonamental que la feina de transferència i divulgació, que habitualment se sol fer en la nostra llengua, sigui reconeguda en les trajectòries acadèmiques dels professors» | «Cal vetllar perquè el català no perdi presència a les aules»

Campanya per garantir els drets lingüístics dels catalanoparlants que cursen graus i màsters universitaris. | Plataforma per la Llengua.

El català encara és lluny d'estar normalitzat en qualsevol dels àmbits d'ús. I, per tant, també en l'acadèmic. És molt important, però, el fet que la nostra llengua tingui l'estatus de llengua acadèmica -estatus que no tenen moltes llengües del món. Tot i que és evident que l'anglès va guanyant terreny com a llengua comuna de la comunicació científica, hem d'aprofitar el prestigi que suposa aquest estatut per continuar avançant.

Algunes dades

Quan a l'*Informe de política lingüística 2018* s'analitzava la llengua amb què s'impartien les assignatures de graus i màsters en les set universitats públiques de Catalunya el curs 2017-2018, s'observava un **descens de la presència del català respecte del curs anterior**. Els responsables de l'estudi qualificaven aquest descens de "lleuger", però, estem parlant d'1,4 punts de mitjana, mentre que el castellà i l'anglès incrementaven 0,7 punts cadascun. Alhora, a l'*Enquesta d'usos lingüístics de 2018 de Catalunya* s'observava que "el català cau 6 punts percentuals en les converses amb companys d'estudi (majoritàriament universitaris). Ho capitalitzen el castellà i, també, altres llengües".

Així mateix, les dades de l'estudi sobre la llengua de les tesis a l'espai Vives, la xarxa

d'universitats dels Països Catalans i Andorra, fet públic l'any 2020, indicaven que **"força més de la meitat de les 6.382 tesis defensades a les universitats de l'espai Vives el curs 2015/2016 estaven redactades en castellà (55,06%)**. El castellà continua sent, per tant, l'opció majoritària dels estudiants de doctorat d'aquestes universitats a l'hora de redactar la tesi. La segona posició l'ocupa l'anglès, la llengua franca acadèmica per excel·lència, que representa poc més d'1 de cada 4 tesis (27,56%). Segueix a força distància el català, que representa poc més d'1 de cada 10 tesis (11,36%)".

Les dades vinculades a l'ús del català en l'àmbit acadèmic, doncs, no semblen, d'entrada, gaire positives ni esperançadores -i molt em temo que en els darrers anys aquest aspecte no ha millorat. Quan entrem, però, en el tema que ens ocupa, l'ús de la llengua catalana a l'hora de difondre les investigacions acadèmiques, i ho fem a través de l'*Informe de la publicació de la recerca en català (1996-2015)* elaborat en el marc de l'espai Vives, les conclusions ens sorprenen positivament: "En aquest sentit, el català té una presència més significativa en les obres de recerca d'orientació local i, en general, en les publicacions de transferència i divulgació. El català també té certa presència en el món dels clàssics de la ciència i el pensament, així com *best-sellers* de divulgació científica [...] En d'altres paraules, i salvant totes les excepcions, la percepció que la presència de català és anecdòtica en la publicació de la recerca és força ajustada a la realitat si només es té en compte la publicació més especialitzada, però cal matisar-la si s'inclouen en l'anàlisi les publicacions destinades a un ventall més ampli de destinataris. Si es posa el focus en aquest segon tipus de publicacions, apareix un mercat consolidat i dinàmic i, alhora, amb potencial de creixement entre els consumidors."

I és que jo diria que, com en tantes altres qüestions al nostre país, l'esforç col·lectiu d'autors, serveis de publicacions de les universitats, centres d'estudis, col·legis professionals, editorials, institucions... fa que tinguem, almenys fins a 2015, uns resultats gens menyspreables pel que fa a publicacions en la nostra llengua. Ara bé, si les universitats continuen, com estan fent, posant l'èmfasi en la internacionalització, la competitivitat i el negoci i si en les trajectòries acadèmiques dels professors hi té molt pes la recerca i la publicació en revistes d'impacte, escrites en la majoria d'ocasions en anglès... **quin interès pot tenir un acadèmic català a escriure en la nostra llengua?** I, encara més: com pots convèncer un autor, immers de ple en la seva carrera acadèmica, que dediqui temps a escriure un llibre divulgatiu sobre allò que és expert si aquest fet no li reportarà cap benefici acadèmic -i, segurament tampoc gaires beneficis econòmics- i, alhora, li exigirà canviar de registre lingüístic --un exercici no sempre fàcil ni a l'abast de tothom- i l'impedirà concentrar-se en allò que li exigeixen i que "punta"?

Es tracta només de dos exemples. En podríem posar molts més. Per això és imprescindible continuar treballant per afavorir l'ús del català en el món acadèmic.

Algunes propostes

En primer lloc, **cal vetllar perquè el català no perdi presència a les aules i espais de les nostres universitats**, ni en la docència ni tampoc entre els estudiants i el personal d'administració i serveis. Per això, crec que és necessari revisar i actualitzar els plans lingüístics -uns plans, és clar, que han de continuar discriminant positivament l'ús de la nostra llengua- i, sobretot, s'han d'aplicar, no es poden quedar en bones intencions. Els plans han d'incorporar noves estratègies com per exemple les que apunten els autors de *Molt a favor*: configurar els ordinadors en català, no renunciar a impartir la classe en català si en el pla d'estudis està indicat que aquesta és la llengua de docència de l'assignatura, fer que alumnes que parlen català ajudin els de fora a aprendre i practicar el català a canvi de rebaixes en la matrícula o altres incentius, etc.

Pel que fa a la recerca i la investigació, **cal estimular que les persones que la fan tinguin en compte el català i el facin servir**. Per això, cal augmentar la difusió dels ajuts que proporciona l'Administració per incorporar-se al sistema de recerca, per fer tesis... incloure-hi clàusules lingüístiques que vinculin els ajuts a l'ús de la llengua. En el cas de la redacció de les tesis, alguns lingüistes apunten que una bona estratègia és que aquestes siguin bilingües, en català i en anglès, ja que d'aquesta manera, els investigadors poden ser llegits sense problemes pel conjunt de la comunitat científica i, alhora, permet donar visibilitat a la nostra llengua i mostrar que és una llengua tan apta com qualsevol altra per a la recerca.

En el cas de la transferència de coneixement i la divulgació científica -tant des del punt de vista de les publicacions com d'altres activitats- crec que caldria que les autoritats acadèmiques les incloguessin com a factors clau de la vida acadèmica i, és clar, de retorn a la societat que contribueix a finançar la recerca. **És fonamental que aquesta feina, la de transferència i divulgació, que habitualment se sol fer en la nostra llengua, sigui reconeguda en els currículums i les trajectòries acadèmiques dels professors**. Divulgar i transferir és una responsabilitat però també una necessitat, perquè les teories pseudocientífiques no tinguin el recorregut que en algunes ocasions tenen.

[noticiadiariambautor]93/236[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/242[/noticiadiariambautor]

Convindria assegurar la viabilitat de les revistes, els llibres i els productes digitals en català vinculats a la recerca i a l'assaig científics, alhora que se'n garanteix una bona distribució i difusió perquè no es quedin en els cercles acadèmics. Per aconseguir-ho, d'una banda, crec que caldria sumar algunes iniciatives. Per exemple, sempre he pensat que **seria bo crear unes Publicacions Universitàries Catalanes que unifiquessin els diferents serveis de publicacions de les universitats en un sol segell**. També em semblen interessants, en el cas de les revistes, iniciatives com RACO però, més enllà de la plataforma i els continguts, cal que sigui visible, coneguda, reconeguda pels ciutadans. D'altra banda, caldria comptar amb més ajuts específics de l'administració, també per a les empreses privades -jo no veig altra manera de fer viable l'edició d'aquests materials en una llengua amb un nombre de parlants limitat, que en té una altra al costat que té una força extraordinària, un elevat nombre de parlants i una producció enorme.

Considero que és absolutament necessari que els experts participin en debats, tertúlies o d'altres espais que els ofereixen els mitjans de comunicació. Són uns altaveus magnífics per difondre el coneixement i seria de gran utilitat per al públic -i, de passada, ens estalviaríem escoltar opinadors que fan veure que entenen en tot. Per facilitar-ho **caldria una bona base dades pública i de fàcil accés que reflectís les diferents experteses** (n'hi ha ja de parcials).

Per acabar, crec que és fonamental que s'explorin i s'inverteixi en les múltiples possibilitats que ens ofereixen les eines digitals per difondre també el coneixement i la recerca i que ens permeten la traducció simultània a d'altres llengües de manera relativament fàcil, la qual cosa fa que els investigadors no hagin de renunciar a ser llegits arreu del món. Però, de la mateixa manera que en el paper cal assegurar-ne la difusió, en el món digital cal una plataforma potent que faci visibles i accessibles aquests continguts.

Bibliografia:

- Camps, Magí et al. (2021). *Molt a favor. 57 propostes i un pacte per la llengua*. Vic: Eumo Editorial.
- Flors-Mas, A.; Vila i Moreno, F. Xavier (2021). *La llengua de les tesis doctorals defensades a l'espai Vives. Impacte de la política lingüística en el sistema universitari 2020*. Castelló de la Plana: Xarxa Vives d'Universitats.
- Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura (2018). *Els usos lingüístics de la població de Catalunya. Resultat de l'Enquesta d'usos lingüístics de la població. 2018* (PDF).
- Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura (2018). *Informe de política lingüística 2018* (PDF).
- Massaguer Comes, M.; Flors-Mas, A.; Vila i Moreno, F. Xavier (2021). *Informe sobre la publicació de la recerca en català. Impacte de la política lingüística en el sistema universitari 2020*. Castelló de la Plana: Xarxa Vives d'Universitats.
- Vila, F.X. (2018). "Origen i perspectives de les llengües mitjanes acadèmiques: alguns reptes i paradoxes" (PDF). Dins de: Sánchez-Fèrriz, M.-À.; Mateu, R. (cur.) *La ciència en català: des del segle XIII fins avui*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

D'altres articles del dossier:

- [noticiadiariambautor]93/258[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/260[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/262[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/263[/noticiadiariambautor]